

здорового образа жизни. У школьников должно формироваться здоровое мышление и умение управлять своим поведением на основе принципов, благоприятных для здоровья.

Список литературы:

1. **Рубин, А.Д.** Значимость обучения школьников пониманию сути сохранения здоровья и здорового образа жизни [Текст] / А.Д. Рубин, Г.Е. Гун // Вестник ЛОИРО. – 2021. – № 1. – С. 26-30.
2. **Гаркуша, Н.С.** Воспитание культуры здоровья современных школьников: проблемы и пути их решения: монография [Текст] / Н.С. Гаркуша. – Челябинск: ЦНС, 2012. – 188 с.
3. **Скоморохова, М.И.** Формирование культуры здорового образа жизни младших школьников средствами педагогической технологии [Текст] / М.И. Скоморохова // Азимут науч. исслед.: пед. и псих. - 2017. - Т. 6. - № 1 (18). - С. 184-188.
4. **Кожухова, В.К.** Здоровье сберегающие технологии в образовании [Текст] / В.К. Кожухова // Новые технологии в образовании. – Москва, 2014. – С. 382-385.
5. **Брадик, Г.М.** Возрастные особенности формирования у школьников потребности в здоровье [Текст] / Г. М. Брадик, А. О. Брадик // сборн. матер. пятой Всероссийской с межд. участием научной конф. – Ростов-на-Дону: ЮФУ, 2016. – С. 35-45.
6. **Айбазова, Л.Б.** Изучение отношения школьников к здоровью [Текст] / Л.Б. Айбазова // Региональная Россия: история и современность. – 2018. – № 1. – С. 6-13.
7. **Чудоякова, Е.Н.** Проблема здоровья и формирования здорового образа жизни среди подростков [Текст] / Е. Н. Чудоякова // матер. II Всероссийской научно-практ. конф.– Омск: СГУФКиС, 2019. – С. 197-202.
8. **Сафина, Г.Б.** Формирование здорового образа жизни младших школьников [Текст] / Г.Б. Сафина // Альманах мировой науки. - 2017. - № 5 (20). - С. 125-126.
9. **Лосев, В.Р.** Роль школы в формировании основ здоровья - ключевой навык человека будущего [Текст] / В. Р. Лосев, Г. Е. Гун // матер. Межд.научно-практ. конф. – Ростов-на-Дону: ООО ВВМ, 2021. – С. 106-110.
10. **Каимов, К.К.** Основы развития двигательной активности у школьников младших классов как одно из условий формирования здорового образа жизни [Текст] / К.К.Каимов // Наука.Образование.Техника.- Ош: КУМУ, 2023.-№1.- С. 180-184.

DOI:10.54834/16945220_2023_3_207

Поступила в редакцию: 29.10.2023 г.

УДК 37.01

Сакиева С.С.

д.п.н., проф. Жалал-Абадского государственного университета, Кыргызская Республика

Алиева Р.А.

ст. преп. Ошского технолог. универ. им. М.М.Адышева, Кыргызская Республика

КЫРГЫЗ ТИЛИ ЖАНА АДАБИЯТЫ МУГАЛИМДЕРИНИН КВАЛИФИКАЦИЯСЫН ЖОГОРУЛАТУУНУН САПАТТЫК КӨЙГӨЙЛӨРҮ ЖАНА АЛАРДЫ ЧЕЧҮҮНҮН ЖОЛДОРУ

Бул жумушта изилдөөнүн предмети катары кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуунун сапаттык көйгөйлөрү каралат. Изилдөөнүн максаты катары ааламдашуу мезгили билим берүү тутумуна өзгөчө мамилени талап кылып жаткандыгы, маалыматтык доордогу болуп жаткан өзгөрүүлөр окутуу жана тарбиялоо милдеттерин чечүүнүн натыйжалуулугунун педагогикалык кадрлардын квалификациясынын деңгээлине көз карандылыгын жогорулаткандыгы боюнча сөз болот. Мугалим – ириде өткөндө калыптанган тарбия системасынын жетишкендиктерин сактай билген, жаңысын жаратып, аны өз ишинде чыгармачылык менен колдоно алган кесипкөй инсан болушу керек. Заманбап шарттарда жалпы билим берүүнүн баалуулук-максаттуу багыттарын жана мазмунун өзгөртүү, инсанды өнүктүрүүгө, анын өзүн-өзү ишке

ашыруусуна жана өзүн-өзү өнүктүрүүсүнө басым жасоо педагогикалык ишмердүүлүктү: окуу-тарбия процессин уюштуруунун мазмунун, технологияларын, формаларын жана ыкмаларын өркүндөтүүнү талап кылары иликтенген. Окуу маселелерин чыгармачылык менен чечүү үчүн мугалимге мурда болуп көрбөгөндөй өнүккөн педагогикалык ой жүгүртүү, реалдуу кырдаалдарда адекваттуу өзүн өзү аныктоо үчүн практикалык билимдерди колдонуу маданияты изилденди.

Негизги сөздөр: принцип; гумандаштыруу; компетенттүү; модернизация; аттестация; профилдештируу; мультимедиялык; веб-семинар; рефлексивдүү көндүмдөр; координациялоо; мобилизациялоо.

ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА КВАЛИФИКАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

В данной работе предметом исследования рассматриваются вопросы повышения качества квалификации учителей кыргызского языка и литературы. Цель исследования состоит в том, что глобализация требует особого подхода к системе образования, что изменения информационного века усиливают зависимость эффективности решения учебно-воспитательных задач от уровня квалификации педагогических кадров. Эпоха глобализации требует особого подхода к системе образования, что изменения информационного века усиливают зависимость эффективности решения учебно-воспитательных задач от уровня квалификации педагогических кадров. Педагог должен быть профессиональным человеком, умеющим сохранять достижения сформированной в прошлом системы образования, создавать новую и творчески использовать ее в своей работе. Исследовано, что изменение ценностно-целевых направлений и содержания общего образования в современных условиях, ориентация на развитие личности, ее самореализацию и саморазвитие требует совершенствования педагогической деятельности: содержания, технологий, форм и методов организации учебного процесса. В целях творческого решения учебных задач изучалась культура использования практических знаний для беспрецедентно развитого педагогического мышления учителя и адекватного самоопределения в реальных ситуациях.

Ключевые слова: принцип; гуманизация; компетентность; модернизация; аттестация; профилирование; мультимедиа; вебинар; рефлексивные навыки; координация; мобилизация.

QUALITATIVE PROBLEMS OF IMPROVING QUALIFICATIONS OF TEACHERS OF THE KYRGYZ LANGUAGE AND LITERATURE AND WAYS TO SOLUTION THEM

In this work, the subject of the research is the issues of improving the quality of qualifications of teachers of the Kyrgyz language and literature. The purpose of the study is that globalization requires a special approach to the education system, and that changes in the information age increase the dependence of the effectiveness of solving educational problems on the level of qualifications of teaching staff. The article states that the era of globalization requires a special approach to the education system, that changes in the information age increase the dependence of the effectiveness of solving educational problems on the level of qualifications of teaching staff. A teacher must be a professional person who knows how to preserve the achievements of the education system formed in the past, create a new one and creatively use it in his work. It has been studied that changing the value-target directions and content of general education in modern conditions, focusing on the development of the individual, his self-realization and self-development requires the improvement of pedagogical activities: content, technologies, forms and methods of organizing the educational process. In order to creatively solve educational problems, the culture of using practical knowledge for unprecedentedly developed pedagogical thinking of the teacher and adequate self-determination in real situations was studied.

Key words: principle; humanization; competence; modernization; certification; profiling; multimedia; webinar; reflective skills; coordination; mobilization.

Киришүү. Республикабыздын социалдык-экономикалык турмушунда болуп жаткан өзгөрүүлөр окутуу жана тарбиялоо милдеттерин чечүүнүн натыйжалуулугунун педагогикалык кадрлардын квалификациясынын деңгээлине көз карандылыгын жогорулатты. Заманбап мектеп ишмердүүлүгүнүн негизги принцибин - инсанды өнүктүрүүдө билим

берүүнү гумандаштырууну ишке ашыруу, эгерде ал өз миссиясын кесипкөйлүк менен аткарууга жөндөмдүү адистер менен камсыз болбосо реалдуу болбойт. Мындай шартта мугалимдерди даярдоонун сапатын жогорулатуу көйгөйү өзгөчө актуалдуу болуп саналат [1].

Бул маанилүү жагдайга байланыштуу билим берүүнүн сапатын жогорулатуу кыргыз тили жана адабияты мугалимдери тарабынан окуу процессинин акыркы максаттарын иштеп чыгууга, мугалимдердин кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандырууга жана өнүктүрүүгө айланууда.

Кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуунун негизги максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- алардын кесиптик компетенттүүлүгүн өнүктүрүү;
- педагогикалык процессти жана анын натыйжаларын системалуу чагылдыруунун туруктуу көндүмдөрүн калыптандыруу;
- ар бир мугалимдин педагогикалык ишмердүүлүгүнүн структуралык бүтүндүгүн калыптандыруу [2].

Изилдөө бөлүгү. Теориялык изилдөөлөрдү жана окуу практикасын алдын ала талдоо бир катар карама-каршылыктар бар экендигин көрсөттү, алар адистерди даярдоонун шарттарында өзгөчө байкалат:

- коомдун тездик менен пайда болгон жаңы баалуулуктары менен билим берүүнүн заманбап максаттары жөнүндө жетиштүү так идеялардын жоктугунун ортосунда;
- мугалимдерди даярдоо процессине жана натыйжасына талаптардын жогорулашы менен учурдагы социалдык-экономикалык кырдаалда кесиптин кадыр-баркынын төмөндөшүнүн ортосунда;
- маданияттын алып жүрүүчүсү катары мугалимдин кесиптик даярдыгына болгон талаптардын жогорулашы менен болочок адистерди тарбиялоо деңгээлинин учурдагы абалы жана башка.

Бул карама-каршылыктар баарыдан мурда мектеп жана окуу жайларынын окутуучуларынын ишине тиешелүү болуп, алардын ар бирине бүгүнкү күндүн окуучуларынын, болочок студенттеринин алдында өзгөчө жоопкерчилик жүктөлөт. Белгиленген көйгөйлөрдү чечүү педагогикалык ишмердүүлүктүн теоретиктеринин да, практиктеринин да ишмердүүлүгүнүн чөйрөсүндө жатат [4].

Заманбап шарттарда жалпы билим берүүнүн баалуулук-максаттуу багыттарын жана мазмунун өзгөртүү, инсанды өнүктүрүүгө, анын өзүн-өзү ишке ашыруусуна жана өзүн-өзү өнүктүрүүсүнө басым жасоо педагогикалык ишмердүүлүктү: окуу-тарбия процессин уюштуруунун мазмунун, технологияларын, формаларын жана ыкмаларын өркүндөтүүнү талап кылат. Окуу маселелерин чыгармачылык менен чечүү үчүн мугалимге мурда болуп көрбөгөндөй өнүккөн педагогикалык ой жүгүртүү, реалдуу кырдаалдарда адекваттуу өзүн өзү аныктоо үчүн теориялык билимдерди (педагогика, психология, ишмердүүлүк теориясы жана башка) колдонуу маданияты керек [1].

Квалификацияны жогорулатуу көйгөйлөрү боюнча изилдөөлөрдүн кеңейиши, окутуунун жаңы концепцияларынын пайда болушу кыргыз тили жана адабияты мугалиминин бул маалыматты багыттоо, өз практикасында колдонуу, жаңы идеяларды эксперименталдык текшерүүдөн өткөрүү жөндөмдүүлүгүн болжолдойт. Методикалык ишмердүүлүктө окуу-тарбия процессин өркүндөтүү боюнча педагогикалык иш-аракеттерди долбоорлоого, ишке ашырылган долбоорлорду жеке жана жамааттык талдоого, натыйжаларды жалпылоого жана сыпаттоого басым жасалат. Мунун баары мугалимдердин билимге болгон муктаждыгынын

өзгөрүшүнө алып келет жана кесиптик билим берүү мекемелеринде ишке ашырылуучу билим берүү программаларын өркүндөтүүнү талап кылат [6].

Көйгөйлөрдүн ар тараптуулугуна байланыштуу кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу, анын көптөгөн аспектилери ушул күнгө чейин «ачык» бойдон калууда.

Квалификацияны жогорулатуу системасынын ролу кескин өзгөрүүдө. Анын негизги милдети мугалимдин өзүн-өзү өнүктүрүүсүнө шарт түзүү болуп саналат. Модернизация мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу бир катар методикалык, уюштуруучулук, методологиялык, дидактикалык жана методикалык проблемаларды изилдөөнү жана чечүүнү талап кылат [8].

Өлкөдө мугалимдер үчүн кошумча кесиптик билим берүүнүн методикалык көйгөйлөрү төмөнкүлөргө байланыштуу: кесиптик билим берүү идеясын тандоо (-көп тараптуулук, -кластерлөө, -профилдештирүү, -көп деңгээлдүүлүк).

Кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу процессинин методикалык проблемалары төмөнкүдөй параметрлер менен мүнөздөлөт:

- терминологиялык кыйынчылык (мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу стратегияларын, максаттарын, функцияларын, багыттарын түшүнүү жана бөлүштүрүү);
- маалымат көлөмүнүн кар көчкү сыяктуу өсүшү (анын ичинде кошумча педагогикалык кесиптик билим берүү компоненттери боюнча);
- педагогдун кесиптик маданиятын жогорулатуу үчүн квалификацияны жогорулатуунун (анын ичинде аттестациянын) жарыяланган муктаждыгы менен практикада ишке ашыруу механизмдин иштеп чыгуунун ортосундагы карама-каршылык;
- мамлекеттик, региондук жана жергиликтүү деңгээлдеги педагогикалык кадрлардын квалификациясын жогорулатуу боюнча аракеттерди координациялоонун жана мобилизациялоонун жетишсиздиги [3].

Кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу процесси төмөнкүлөр менен мүнөздөлөт:

- кесиптик билим берүү процессин уюштуруунун структуралык формаларынын вариативдүүлүгү жана ийкемдүүлүгү;
- коомдук-гуманитардык профилдеги окутуучулар үчүн ЖОЖдон кийинки билим берүүнүн мазмундук-технологиялык негиздерин дифференциялоо;
- мугалимдердин квалификациясын жогорулатуунун окуучуга багытталган технологияларын диверсификациялоо жана персонификациялоо [7].

Жаңы ыкмаларды практикада колдонуу адистерди даярдоо системасында окуу процессинин натыйжалуулугун жана эффективдүүлүгүн жогорулатат. Ошол эле учурда, бул идеяларды ишке ашыруунун жүрүшүндө жаңы кыйынчылыктар жана карама-каршылыктар пайда болот:

- жаңы концепцияларды жана идеяларды практикага киргизүүнүн зарылчылыгы жана аларды ишке ашыруунун окуу-методикалык жактан камсыз кылынбаганы, өзгөчө орто кесиптик билим берүү уюмдарынын шарттарында адистерди даярдоонун шарттарын эске алуу менен;
- мугалимдин жаңы педагогикалык концепцияларды практикалык жактан өздөштүрүү боюнча эксперименталдык ишин үзгүлтүксүз илимий-методикалык жана педагогикалык жактан камсыз кылуу зарылчылыгы жана усулдук ишти уюштурууда орун алган эпизоддук мүнөз;

• билим берүү жана кесиптик ишмердиктин жүрүшүндө өз алдынча билим алууну колдонуунун зарылчылыгы жана мүмкүнчүлүгү жана келечектеги мугалимдин өз алдынча билим алуу процессин долбоорлоо, алардын билим берүү муктаждыктарын туура аныктоо, илимий-методикалык булактарды колдонуу боюнча көндүмдөрдүн жоктугу [1].

Бар болгон карама-каршылыктар педагогикалык процессте мугалимдердин жана окуучулардын инсандарынын өзүн-өзү өнүктүрүүсү, алардын ишмердүүлүгүн өз алдынча башкаруусу үчүн шарттарды түзүүнүн зарылдыгын жана мүмкүндүгүн күбөлөндүрөт. Бул карама-каршылыктарды келечектеги мугалимдердин окуу-кесиптик ишмердигинде, илимий-эксперименталдык иштеринде, өз алдынча билим алуу процессинде өз алдынча уюштуруу көндүмдөрүн калыптандыруу аркылуу жоюлмак [2].

Педагогикалык ишмердикте мугалимдердин өзүн- өзү уюштуруу жөндөмдөрүн калыптандыруу жаатында окуу-тарбия процессин төмөнкү принциптерге ылайык уюштуруу зарылчылыгы практикада ырасталат:

1. Окуучулардын өзүн өзү өнүктүрүүгө багыт алуу, алардын өз алдынчалыгын аныктоону уюштуруу, окуу процессинин өзүн долбоорлоого жана талдоого киргизүү аркылуу ишке ашырылат.

2. Окуучунун окуу-педагогикалык ишмердүүлүгүндөгү конкреттүү кыйынчылыктарды талдоо жана аны критериялык уюштуруу жөндөмдүүлүгүн калыптандырууну камтыган окуунун практикага багытталган мүнөзү.

3. Окуучунун өзүн-өзү уюштуруусунун баштапкы деңгээлине ыңгайлаштырылган жана анын динамикасын камсыз кылуучу инварианттык компонентти жана болочок адиске тандоо мүмкүнчүлүгүн берүүчү вариативтик бөлүктүн камтылышын билдирген окутуунун мазмунунун вариативдүүлүгү [3]. Билим берүү муктаждыктарына ылайык окутуунун мазмуну, бул учурда, окутуу төмөнкүлөргө багытталышы керек:

- келечектеги мугалимдерди педагогикалык ишмердикке өз алдынча уюштурууга аныктоону даярдоо;

- педагогикалык ишти долбоорлоо боюнча көндүмдөрдү калыптандыруу жана өнүктүрүү;

- окуу-педагогикалык ишмердикти талдоодо жана долбоорлоодо далилдүү критерийлерди колдонуунун зарылдыгын жана көндүмдөрүн калыптандыруу;

- өзүн-өзү уюштуруунун негизги компоненти катары рефлексивдүү көндүмдөрдү калыптандыруу.

Педагогикалык ишмердүүлүк жана педагогикалык баарлашуу жетишерлик деңгээлде жогорку деңгээлде жүргүзүлүп, мугалимдин инсандыгы ишке ашып, окуучуну окутууда жана тарбиялоодо жакшы натыйжаларга жетишилгенде мугалимдин иши профессионалдык жактан компетенттүү болот. Кесиптик компетенттүүлүктү өнүктүрүү инсандын чыгармачыл инсандыгын өнүктүрүү, жаңыны кабыл алууга даярдыгын калыптандыруу, өнүгүү жана педагогикалык инновацияларга ийкемдүүлүк деп эсептейбиз. Коомдун социалдык-экономикалык жана руханий өнүгүүсүнүн натыйжалары түздөн-түз мугалимдердин кесипкөйлүгүнөн, алардын билимин улантуу жөндөмдүүлүгүнөн көз каранды [1].

Заманбап мугалим ошол эле учурда мугалим, тарбиячы, балдардын ишмердүүлүгүн уюштуруучу, педагогикалык процесстин изилдөөчүсү, консультант, тарбиячы жана коомдук ишмер. Ал өзүнүн педагогикалык чеберчилигинин деңгээлин тынымсыз жогорулатып, жаңы нерсеге чыгармачылык изденүүнү жүргүзүүгө тийиш [5].

Бүгүнкү күндө эң негизгиси – ар бир баланын жөндөмдүүлүгүн аныктоо жана өнүктүрүү, балдар менен өспүрүмдөрдүн негизги компетенцияларынын кеңири чөйрөсүн

калыптандыруу. Башкача айтканда, мугалим активдүү, чыгармачыл, интеллектуалдык жактан өнүккөн болушу керек. Заманбап балдарга жогорку технологиялуу заманбап дүйнөгө “интеграцияланууга” жана ийгиликтүү болууга жардам бере турган жаңы мугалим керек, башкача айтканда, жаңы форматтагы мугалим керек.

Билим берүүнү башкаруу маселелеринде өкмөт жана министрлик тарабынан ишке ашырылып жаткан жана пландаштырылып жаткан түп-тамырынан бери жүргүзүлүп жаткан өзгөрүүлөр, билим берүүнүн мазмунуна жана технологиясына өзгөртүүлөр да мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу системасынын ролун жана функцияларын кайра карап чыгууну жана активдештирүүнү талап кылат [5]. Жаңы билим берүү стандарттарын өздөштүрүү зарылчылыгы бардык мугалимдерди, ошондой эле билим берүү системасынын кызматкерлерин киргизилген стандарттардын инновациялык өзгөчөлүктөрүнүн маңызын бирдей түшүнүүнү жана аларды кийин колдонууну камсыз кылуу үчүн тийиштүү даярдыкты талап кылат.

Мугалимдерге компьютердик сабаттуулукту үйрөтүү милдети бүгүнкү күндө абдан актуалдуу болуп жатат. Орто жана жогорку кесиптик билим берүү системасында кайра даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу зарыл. Билим берүүдө компетенттүүлүк мамилени киргизүү жана окуунун кредиттик системасына өтүү кесиптик билим берүү системасында иштеген адистердин 80% кем эмес квалификациясын жогорулатууну талап кылат [2].

Өлкөнүн билим берүү тармагында жүргүзүлүп жаткан жана пландаштырылган реформалардын максаттары жана милдеттери тууралуу кеңири масштабдуу түшүндүрүү иштерин жүргүзүү биринчи кезектеги милдет болууга тийиш. Бул ишти педагогикалык кадрлардын квалификациясын жогорулатуу жана кайра даярдоо маселелери менен алектенген уюм Кыргыз билим берүү академиясы менен тыгыз байланышта жүргүзүлүшү керек [4].

Мугалимдердин квалификациясына коюлган талаптардын жогорулашына байланыштуу алардын кесиптик чеберчилигин жогорулатуу максатында алардын теориялык жана практикалык билимдерин системалуу түрдө жаңылоону камсыз кылган мекеме катары квалификацияны жогорулатуу системасы болуп көрбөгөндөй суроо-талапка ээ. Адистердин квалификациясына коюлган талаптар тышкы дүйнө менен тыгыз байланышта болгон коомдун социалдык-экономикалык жана маданий өнүгүүсүнүн натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүп турат [6-9]. Педагогикалык адистердин квалификациясын жогорулатуунун бүткүл системасынын статусун, образын, функционалдык жана мазмундук компонентин карап чыгууга жана өзгөртүүлөрдү киргизүүгө мезгил жетти.

Биринчи кезекте кыргыз тили жана адабияты мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу системасынын иштешин уюштурууга негизги мамилелерди түп-тамырынан бери кайра карап чыгуу жана өзгөртүү зарыл. Эгерде мурда мугалимдин кесиптик деңгээлинин сапатын жогорулатуу окутуунун жаңы педагогикалык методдору, ыкмалары жана технологиялары жөнүндө билимдин көлөмүн жана аларды өз ишмердүүлүгүндө колдонуу жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу аркылуу ишке ашырылса, азыркы учурдагы усулдар жана жаңы максатта: мугалимди кесиптик иш-аракеттин, коомдук турмуштун, жеке өзүн-өзү ишке ашыруунун субъектиси катары даярдоо.

Профессионал мугалим эч качан жаңы идеяларды, методдорду жана технологияларды даяр формада кабыл албайт, аларды адегенде өз алдынча түшүнүп, аларга болгон мамилесин аныктап, андан кийин педагогикалык максатка ылайыктуулугун жана жеке инсандыгын эске алуу менен аларды өз ишмердигинде аң-сезимдүү колдонууну артык көрөт [4].

Заманбап талаптарга ылайык, мугалимдерди даярдоонун мазмунуна тиешелүү түзөтүүлөр киргизилиши керек:

- педагогикалык окутуунун ыкмаларын өркүндөтүү (азыркы талаптардын деңгээлине жооп берген окутуунун инновациялык формаларын, ыкмаларын жана каражаттарын өздөштүрүү жана мугалимдин "кесиптик репертуарына" киргизүү аркылуу);

- иш-чараларды (анын ичинде жаш мугалимдерге карата насаатчылыкты) жүзөгө ашырган жогорку квалификациялуу (асыл инсандык сапаттары бар) педагогикалык кадрларды тандоо [1].

Мугалим- устат педагогикалык технологияларды терең өздөштүрүп, жогорку инсандык, моралдык, интеллектуалдык, коомдук маанилүү сапаттарга ээ болушу керек. Ушуга байланыштуу квалификацияны жогорулатуунун өлкөдөгү системасы мугалимдерге заманбап билимдердин кандайдыр бир кошумча көлөмүн берүүгө гана эмес, алардын таанып-билүү активдүүлүгүн, чыгармачылык изденүүсүн жана инсандык өсүүсүн стимулдаштырууга багытталган.

Жыйынтыктар:

1. Мугалимдердин кесиптик билимин арттыруу, мектептерди заманбап окуу технологиялары менен жабдуу, Интернетке кошуу, мугалимдердин кесиптик билимин жогорулатуу ишине ваучерди киргизүү сыяктуу маселелер четинен чечилүүгө тийиш;

2. Бүгүнкү күндө өлкөбүзгө билимдүү, адептүү, демилгелүү, өз алдынча чечим кабыл алган, тандоо жасай алган, кызматташууга жөндөмдүү, мобилдүүлүгү, динамизми, конструктивдүүлүгү менен айырмаланган мугалимдер керек. Коомдун бул маанилүү социалдык-агартуу жана маданий-адептик максаттарына жетишүү үзгүлтүксүз педагогикалык билим берүүнүн мазмунун жана технологияларын, атап айтканда, квалификацияны жогорулатуу системасын жаңыртуу аркылуу мүмкүн экендиги белгиленди.

Адабияттар тизмеси:

1. **Кандаурова, А.В.** Современные проблемы повышения квалификации педагогов [Текст] / А.В. Кандаурова // Мир науки, культуры, образования.- 2018.- № 6 (73). – С. 322-327.
2. **Бабаев, Д.Б.** «Педагогикалык адистерди даярдоонун жана квалификациясын жогорулатуунун проблемалары [Текст] / Д.Б.Бабаев. - Известия, 2011.- №4 (20). - С.31-34.
3. **Варющенко, В.И.** Повышение квалификации в непрерывном образовании и развитии личности учителя [Текст] / В.И.Варющенко, О.В. Гайкова // Казанский педагогический журнал.-Казань, 2017.- № 6. – 125 с.
4. **Алибеков, А.** “Кут билим” газетасы. 22.08.2017.
5. 2021-2030-жылдарга Кыргыз Республикасында билим берүүнү өнүктүрүү концепциясы.- Бишкек, 2021.
6. **Гормин, А.С.** Управление мотивацией повышения квалификации учителей [Текст] / А.С. Гормин // Непрерывное образование: XXI ВЕК.- 2016.- 1(13).- С. 124-132.
7. **Дюшеева, Н.К.** Мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу – билим берүү сапатын көтөрүүнүн негизги фактору болууда [Текст] / Н.К. Дюшеева // Кут билим газетасы. - 2017.
8. **Белогуров, А.Ю.** Модернизация процесса подготовки педагога в контексте инновационного развития общества[Текст]: монография / А.Ю.Белогуров. — М.: МАКС Пресс, 2016. – С. 116-121.
9. **Кашкариева, М.А.** Педагогические проблемы коммуникативно компетентного подхода обучения кыргызскому языку [Текст] / М.А.Кашкариева, А.К. Тентимишова // Наука.Образование.Техника.- Ош: КУМУ, 2023.-№2.- С. 204-210.
10. **Кашкариева, М.А.** Рассмотрение связи коммуникативности с психологией в преподавании кыргызского языка [Текст] / М.А.Кашкариева // Наука.Образование.Техника.- Ош: КУМУ, 2022.- №3.- С. 155-160.

DOI:10.54834/16945220_2023_3_213

Поступила в редакцию: 29.10.2023 г.